

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน และพนักงานสอบสวน

2.1.1 ความหมายของ “การสอบสวน” และ “พนักงานสอบสวน”

การสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) ได้ให้คำนิยามคำว่า “การสอบสวน หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ” (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(11) จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการสอบสวน คือการรวบรวมพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง เพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวอาจจะกระทำได้หลายวิธี เช่น การสอบสวนปากคำ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การตรวจสอบพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ การพิสูจน์หมู่โลหิต ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นการสอบสวนแทบทั้งสิ้น

พนักงานสอบสวน เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายในคัมภีร์กฎหมายต่างๆ ตลอดจนสื่อมวลชนและข่าวสารแขนงต่างๆ แต่ความหมายที่แท้จริงนั้นมีบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) บัญญัติไว้ว่า “พนักงานสอบสวน” หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้น คำว่าพนักงานสอบสวน จึงเป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนและการสอบสวนจึงเป็นของคู่กันอยู่เสมอ หากพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานสอบสวนจึงแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. พนักงานสอบสวนทั่วไป ได้แก่ พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนความผิดที่เกิดขึ้นภายในหน้าที่ของตน แบ่งออกเป็น 2 จำพวกคือ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18)

1.1 พนักงานสอบสวนในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป

1.2 พนักงานสอบสวนในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

ก. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่

ข. ปลัดอำเภอ

ค. นายตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป

2. พนักงานสอบสวนพิเศษ ได้แก่ พนักงานสอบสวนที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจสอบสวนคดีความผิดที่เกิดขึ้นนอกเขตอำนาจหน้าที่ของตน หรือเกิดนอกราชอาณาจักร ได้แก่ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20)

2.1 อธิบดีกรมอัยการ หรือผู้รักษาราชการแทน

2.2 พนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายหน้าที่จากอธิบดีกรมอัยการ หรือผู้รักษาราชการแทน

2.3 พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับกุม

2.4 พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ฟ้องร้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

2.2.2 ภารกิจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

กระบวนการสอบสวนคดีอาญา เป็นกระบวนการขั้นต้นที่สำคัญยิ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะการสอบสวนเปรียบเสมือนต้นธารแห่งความยุติธรรม ถ้าหากเราเริ่มต้นผิด กระบวนการยุติธรรมในลำดับถัดไปก็ผิดตามไปด้วย ตามกฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนที่จะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงทั้งก่อนเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ตลอดจนเมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดได้แล้ว เพื่อจะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด พนักงานสอบสวนก็ต้อง รวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนการสอบสวน ส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาฟ้องร้องต่อศาล โดยจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงเพื่อนำสืบในศาลจนสิ้นสงสัย และแน่ใจว่าเป็นการกระทำความผิดและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น จากคำนิยามในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) จึงแยกภารกิจหน้าที่หลักของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีอาญาได้ดังต่อไปนี้ (สาทิต เจริญพิภพ, 2535 หน้า 43-45)

1. การดำเนินการทั้งหลายที่พนักงานสอบสวนได้ทำไป เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาได้แก่การดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 การพิจารณาความผิด เมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนโดยในคำร้องทุกข์นั้นปรากฏสาระสำคัญเกี่ยวกับลักษณะความผิด พฤติการณ์ต่างๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำให้ลงตลอดจนความเสียหายที่ได้รับและให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะพิจารณาว่าการ

กระทำตามคำร้องทุกข์นั้นควรจะเป็นความผิดฐานใด สมควรจะต้องรับคำร้องทุกข์เพื่อสอบสวนหรือไม่

1.2 การบันทึกปากคำผู้เสียหายและพยาน เมื่อเห็นว่าคำร้องทุกข์นั้นเป็นความผิดในทางอาญา พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการบันทึกปากคำของผู้เสียหาย หรือบุคคลอื่นๆ ที่เห็นด้วยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่รูปคดี

1.3 การบันทึกปากคำผู้ต้องหา เมื่อจับกุมผู้ต้องหาได้ จะต้องมีการสอบสวนผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนอาจใช้ถ้อยคำให้การของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานชั้นการกระทำผิดตามข้อกล่าวหาได้ ทั้งนี้เพราะกฎหมายได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนล่วงหน้าว่า “ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานชั้นตัวผู้ต้องหาในการพิจารณาคดีในชั้นศาลได้” ก่อนทำการสอบสวนผู้ต้องหาทุกครั้ง

1.4 การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นการดำเนินการส่วนหนึ่งของพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา การรวบรวมพยานหลักฐาน นอกจากจะรวบรวมพยานหลักฐานทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสารและพยานวัตถุ เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมหลักฐานดังกล่าว พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจตัวผู้เสียหาย การตรวจตัวผู้ต้องหา การตรวจค้นสิ่งของ การทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้าของผู้ต้องหา การค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด ออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ การยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบ หรือส่งมาให้ตามหมายเรียก

2. เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด การที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิดอาจกระทำได้โดยการพิจารณาจากพยานหลักฐานต่างๆ ที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว ในข้อ 1 ข้างต้น ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ พยานผู้ชำนาญการ และจากการบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา

3. เพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ พนักงานสอบสวนมีวิธีการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษได้ ดังนี้

3.1 โดยการออกหมายเรียกให้มาพบพนักงานสอบสวน

3.2 โดยการออกหมายจับ และดำเนินการออกประกาศสืบจับตามระเบียบของทางราชการที่กำหนดไว้

3.3 โดยการรับตัวจากเจ้าพนักงานตำรวจหรือราษฎรผู้ทำการจับกุม

3.4 โดยผู้ต้องหาเข้าพบ หรือเข้ามาขอตัวต่อพนักงานสอบสวนด้วยตนเอง

3.5 โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้จับกุมเองในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่

เมื่อปรากฏว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า

เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่า อำนาจหน้าที่ในการสอบสวน เป็นอำนาจหน้าที่เฉพาะตัวจะมอบให้บุคคลอื่นทำการแทนไม่ได้ เว้นแต่การใดในการสอบสวนอยู่นอกเขตอำนาจของตน มีอำนาจ ส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจทำการนั้นจัดการแทนได้ หรือการใดเป็น สิ่งเล็กน้อย พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ได้บังคับบัญชาทำแทนได้ แต่ทั้งนี้เมื่อประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติเจาะจงให้ทำด้วยตนเอง

2.1.3 สภาพปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

กองวิจัยและวางแผนกรมตำรวจ (2539: 43) ได้กล่าวถึงปัญหาการปฏิบัติงานของ พนักงานสอบสวนไว้ว่า ในส่วนของปัญหาในด้านการบริหารงานบุคคล มีปัญหามากทั้งในด้าน ระบบการแต่งตั้งโยกย้าย การประเมินผลการปฏิบัติงานและการพิจารณาความดีความชอบ สืบเนื่อง จากระบบงานสอบสวนเป็นระบบงานที่มีกฎหมายระเบียบ คำสั่งและมีผู้บังคับบัญชาคอยควบคุม อย่างเคร่งครัดสลับซับซ้อน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก เสี่ยงต่อการถูก ฟ้องร้องและถูกพิจารณาทัณฑ์ไต่ถ่วง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในสายงานสอบสวนขาดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ในการพิจารณาความดีความชอบนั้น เนื่องจากงานสืบสวนเป็นงานที่ เกี่ยวกับเอกสารที่ไม่มีโอกาสที่จะแสดงผลงานให้เห็นเด่นชัดดังเช่น งานสืบสวน งาน ป้องกันปราบปราม หรืองานจราจร

2.1.4 ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วย จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนว่า ด้วยการสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม 2544

สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนเพื่อมีบทบาท สำคัญต่อความประพฤติ ปฏิบัติตนของพนักงานสอบสวน มีดังนี้

1. พนักงานสอบสวนต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ
2. พนักงานสอบสวนต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต และยึดมั่นในศีลธรรม
3. พนักงานสอบสวนต้องอำนวยความสะดวกด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง โปร่งใสและเป็นธรรม โดยปราศจากอคติ
4. พนักงานสอบสวนต้องกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
5. พนักงานสอบสวนพึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เสียสละและอดทน เพื่อประโยชน์แห่งการอำนวยความสะดวก

6. พนักงานสอบสวนพึงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีไมตรีจิตและเต็มใจให้บริการประชาชน

7. พนักงานสอบสวนพึงหมั่นศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา

8. พนักงานสอบสวนพึงสำนึก และยึดมั่นในวิชาชีพการสอบสวน มีความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและวิชาชีพของตนเอง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม

การที่เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม คือ ตำรวจ ทนายความ อัยการ ผู้พิพากษา พนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่เรือนจำ และพนักงานพักการลงโทษ จะปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบของแต่ละคนให้ ลุล่วงไปโดยเรียบร้อยด้วยดีนั้น จำเป็นต้องมีปรัชญาเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งมีอยู่ 3 ประการด้วยกัน คือ ปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ ปรัชญาที่มุ่งแก้ไขฟื้นฟู และปรัชญาที่มุ่งต่อการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมหรือในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ในการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมนับตั้งแต่การสืบสวน จับกุมไปจนถึงการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันประดุจลูกโซ่ และถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการหนึ่งก็จะมีผลกระทบต่อกระบวนการอื่นๆ ด้วย

2.2.1 ระบบงานยุติธรรมทางอาญา

ระบบงานยุติธรรมของไทยในปัจจุบัน ได้มีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่กันโดยเด็ดขาด คือ การสืบสวน สอบสวน และจับกุม เป็นหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ การฟ้องคดี และการดำเนินคดีในศาลเป็นหน้าที่ของอัยการและทนายความ การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นหน้าที่ของศาล และการปฏิบัติตามคำพิพากษาเป็นหน้าที่ของราชทัณฑ์ และคุมประพฤติซึ่งรวมเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Corrections

2.2.2 งานยุติธรรมในฐานะเป็นระบบงานที่สัมพันธ์และสืบเนื่องต่อกัน

การบริหารงานยุติธรรมนอกจากต้องอาศัยหลักทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารทั่วไปแล้ว การบริหารงานยุติธรรมยังมีลักษณะ โดยเฉพาะคือ ต้องประกอบด้วยปัจจัยเหตุ (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลที่ได้ออกมา (Output) สำหรับปัจจัยเหตุหมายถึง อาชญากรรมและกระบวนการหมายถึง กระบวนการของตำรวจ อัยการทนายความ ศาล คุมประพฤติหรือราชทัณฑ์ และผลที่ได้รับออกมาก็คือ การลดอาชญากรรมในสังคม โดยสรุปก็คือ ถ้าไม่มีปัจจัยเหตุคือ อาชญากรรม กระบวนการยุติธรรมก็จะไม่เกิดขึ้น

2.3 แนวคิดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นของตำรวจ

เมื่ออาชญากรรมเกิดขึ้นแล้ว หรือกำลังเกิดขึ้น ตำรวจได้ประสบพบเห็นเองก็จะดำเนินการสืบสวน และจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี หรือมิฉะนั้น ประชาชนผู้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม หรือที่เห็นเหตุการณ์ได้รายงานต่อตำรวจ โดยจะเป็นการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษก็ได้สุดแต่แต่กรณี เมื่อได้รับรายงานดังกล่าวแล้ว ตำรวจจะรีบเดินทางไปยังสถานที่เกิดเหตุเพื่อสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดในกรณีที่ไม่มีอาชญากรรมเกิดขึ้นแล้ว โดยสอบปากคำผู้เสียหาย พยาน ผู้เห็นเหตุการณ์ ตลอดจนร่องรอยหรือพยานหลักฐานอื่นๆ เมื่อสงสัยว่าผู้ใดเป็นผู้ประกอบอาชญากรรม พนักงานสอบสวนจะดำเนินการยื่นคำร้องขอหมายจับผู้ต้องหาต่อศาลเพื่อทำการ จับกุมผู้ต้องหา ถ้าศาลอนุญาตตามขอและตำรวจจับกุมผู้ต้องหาได้แล้วนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เพื่อสอบสวนต่อไป และอาจแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้มากขึ้น ในระหว่างนี้อาจมีการให้พยานชี้ตัวผู้ต้องหา หรือนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพก็ได้

การควบคุมผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาไว้ที่สถานีตำรวจไม่เกิน 48 ชั่วโมง ในระหว่างนี้ผู้ต้องหาอาจยื่นคำขอให้ปล่อยตัวไปชั่วคราวต่อพนักงานสอบสวน และถ้าได้รับอนุมัติจากพนักงานสอบสวนก็จะได้รับการปล่อยตัวไปชั่วคราว ในกรณีที่มิได้รับการปล่อยตัวไปชั่วคราว พนักงานสอบสวนจะต้องนำผู้ต้องหาไปฝากขังต่อศาลได้ครั้งละ 12 วัน ณ ที่ทำการของศาล ผู้ต้องหาอาจยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาล ถ้าศาลอนุญาตตามขอ ผู้ต้องหาก็ จะได้รับการปล่อยตัวไป แต่ทุก 12 วัน พนักงานสอบสวนจะต้องไปยื่นขอฝากขังต่อศาล ถ้ายังสอบสวนไม่เสร็จ การขอฝากขังผู้ต้องหานี้ เจ้าพนักงานสอบสวนจะขอต่อศาลได้ไม่เกิน 7 ครั้ง หรือ 84 วัน เป็นอย่างสูงสุด และถ้าไม่ยื่นฟ้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าวนี้ ศาลจะปล่อยตัวผู้ต้องหาไป อย่างไรก็ดีเมื่อพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะเสนอสำนวนการ สอบสวนผู้ต้องหาต่อพนักงานอัยการ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นของตำรวจนี้อาจมีอาชญากรรมจำนวนไม่น้อยที่ตำรวจไม่ทราบว่า ผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้นจึงไม่มีการจับกุมผู้ต้องหา แต่ก็ยังมีการสืบสวนต่อไป

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ

2.4.1 ความหมายของการบริการสาธารณะ

กิจกรรมที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดทำขึ้น เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนโดยรวม เพื่อเป็นการให้บริการแก่ประชาชนในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความต้องการพื้นฐานทางด้านสังคม หรือด้านเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐอาจเป็นผู้ทำเอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้ดำเนินการจัดทำแทนก็ได้ ลักษณะสำคัญของบริการสาธารณะ

1. บริการสาธารณะเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาจการ หรือในความควบคุมของฝ่ายปกครอง
2. บริการสาธารณะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน
3. การจัดระเบียบและวิธีการจัดทำบริการสาธารณะย่อมต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้เสมอโดยบทกฎหมาย
4. บริการสาธารณะจะต้องจัดดำเนินการอยู่เป็นนิจและโดยสม่ำเสมอไม่มีการหยุดชะงัก
5. เอกชนย่อมมีสิทธิได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะเท่าเทียมกัน

2.4.2 ประเภทของการบริการสาธารณะ

ในทางทฤษฎีบริการสาธารณะ อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (ศิริพงษ์ ลดาวัลย์ ณ อยุธยา, 2545)

1. “บริการสาธารณะปกครอง” ได้แก่ กิจกรรมที่โดยสภาพแล้ว ถือเป็นงานในหน้าที่ที่ฝ่ายปกครองต้องเป็นผู้จัดทำเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและต้องอาศัยอำนาจพิเศษตามกฎหมายมหาชนในการจัดทำด้วย เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวกับการดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคม การป้องกันประเทศ การอำนวยความสะดวก
2. “บริการสาธารณะ” ที่มีลักษณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม เป็นบริการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการดำเนินงานของภาคธุรกิจเอกชน ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ วิธีปฏิบัติงาน และแหล่งที่มาของเงินทุน

2.4.3 หลักเกณฑ์ในการจัดทำบริการสาธารณะ

หลักเกณฑ์บริการสาธารณะในทางทฤษฎี เป็นหลักเกณฑ์ที่พัฒนามาจากลักษณะสำคัญของบริการสาธารณะ 3 ประการ ของ Louis Rolland แห่ง Ecole de Bordeaux ซึ่งต่อมาใน

แวดวงนักกฎหมายมหาชนเรียกหลักเกณฑ์นี้ว่า “กฎหมายของบริการสาธารณะ” หรือกฎหมายของ Rolland หลักเกณฑ์นี้ได้ถูกสร้างขึ้นมามีส่วนคล้ายกับหลักทั่วไปของกฎหมายเกี่ยวกับบริการสาธารณะ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาถึงสถานภาพของบริการสาธารณะนั้นประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ หลักว่าด้วยความเสมอภาค, หลักว่าด้วยความต่อเนื่อง และหลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

1. หลักว่าด้วยความเสมอภาค เป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญประการแรกในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจากการที่รัฐเข้ามาจัดทำบริการสาธารณะนั้น รัฐมิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดทำบริการสาธารณะขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้ใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการจัดทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนทุกคน กิจการใดที่รัฐจัดทำขึ้นเพื่อบุคคลใดโดยเฉพาะจะไม่มีลักษณะเป็นบริการสาธารณะ ประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติ หรือได้รับผลประโยชน์จากบริการสาธารณะอย่างเสมอภาคกัน

2. หลักว่าด้วยความต่อเนื่อง เนื่องจากบริการสาธารณะเป็นกิจการที่มีความจำเป็นสำหรับประชาชน ดังนั้นหากบริการสาธารณะหยุดชะงักลง ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดก็ตาม ประชาชนผู้ใช้บริการสาธารณะย่อมได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายได้ ด้วยเหตุนี้บริการสาธารณะจึงต้องมีความต่อเนื่องในการจัดทำ ความต่อเนื่องดังกล่าวอาจไม่มีมาตรฐานว่าต้องต่อเนื่องแน่นอนตายตัวเท่านั้น อาจเข้าลักษณะของคำว่าสม่ำเสมอได้ เช่น การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การรักษาพยาบาล การควบคุมคมนาคมทางอากาศ ความต่อเนื่องจะหมายถึงการจัดทำบริการสาธารณะประเภทนั้นๆ ตลอดเวลาวันละ 24 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 7 วัน

3. หลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง บริการสาธารณะที่ดীনั้น จะต้องสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ตลอดเวลา เพื่อให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และความจำเป็นในทางปกครองที่จะรักษาประโยชน์สาธารณะ รวมทั้งเพื่อปรับปรุงให้เข้ากับวิวัฒนาการของความต้อการส่วนรวมของประชาชนด้วย หลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนี้ มีความหมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้บริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อให้การบริการสาธารณะที่ฝ่ายปกครองจัดทำมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนหรือประโยชน์มหาชน

2.4.4 ความสำคัญของประชาชนในฐานะผู้รับบริการจากหน่วยงานของรัฐ

เมื่อพิจารณาจากพื้นฐานภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในลักษณะรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนแล้ว การดำเนินกิจกรรมใดๆ ก็ตามของหน่วยงานของรัฐจะต้องฟังเสียงประชาชนในฐานะผู้รับบริการและคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนควรจะได้รับ

ได้รับเป็นสำคัญ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐจึงจำเป็นต้องแสวงหาข้อมูลจากประชาชนอย่างต่อเนื่องทั้งในขั้นตอนของการวางแผนการปฏิบัติงาน และการประเมินผลเพื่อให้สามารถบริการประชาชนได้สอดคล้องกับความต้องการมากยิ่งขึ้น

2.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

2.5.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับการสะท้อนความจำเป็นในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม

กรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ความรุนแรงหรืออาจถึงขั้นใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายเข้าจัดการกับผู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด รวมถึงกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐลงมือสังหารผู้ต้องหาในคดีอาญา โดยอ้างว่าเป็นการกระทำวิสามัญฆาตกรรมนั้น แม้คนในสังคมไทยอาจถูกกระแสวิพากษ์วิจารณ์ให้เห็นคล้อยด้วยความสะใจ แต่ก็ควรทบทวนครุ่นคิดว่า การปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ความรุนแรงหรือวิธีการที่ผิดกฎหมายโดยอ้างเอาการรักษากฎหมายนั้นย่อมเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายเสียเอง แล้วจะให้ประชาชนแสวงหาแบบอย่างของการรักษากฎหมายโดยชอบด้วยกฎหมายได้อย่างไร อีกทั้งพฤติกรรมดังกล่าวยังอาจลุกลามไปเกิดเหตุพลัดหลง เป็นผลร้ายแก่สุจริตชนด้วย เพราะมิได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องชอบธรรมในการกระทำนั้น ชำร่วยเมื่อเกิดพฤติกรรมนั้นๆ ซ้ำๆ เข้าจนสาธารณชนเห็นเป็นเรื่องปกติก็จะยิ่งทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เคยชินกับวิธีการดังกล่าวข่มใจในการใช้ความรุนแรง หรือใช้วิธีการที่ผิดกฎหมายในการปฏิบัติการเพราะมีความสะดวกมากกว่า และอาจกลายเป็นช่องทางแสวงหาประโยชน์โดยฉ้อฉลจากการใช้อำนาจรัฐนั้นมากขึ้น อันจะส่งผลร้ายยิ่งกว่าอาชญากรรมทั่วไปเสียอีกและในบางกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ร่วมมือกับผู้กระทำความผิดก็อาจอาศัยการวิสามัญฆาตกรรมฆ่าปิดปากผู้ต้องหาเสียเองเพื่อมิให้สาวไปถึงต้นตอของการกระทำความผิดได้ โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดให้โทษ เป็นต้น นอกจากนี้ผลของการใช้ความรุนแรงยังอาจสะท้อนกลับคืนมายังเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนั้นด้วย เพราะ ผู้ก่ออาชญากรรมก็ย่อมจะใช้ความรุนแรงตอบโต้เพื่อเอาตัวรอดเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ดีการที่สาธารณชนส่วนหนึ่งเห็นคล้อยด้วยกับการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ความรุนแรงในการปฏิบัติ ย่อมสะท้อนให้เห็นความเสื่อมศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดที่แท้จริงตามครรลองได้ อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอยู่ยังอาจล่าช้าเกินกว่าที่จะเป็นบทเรียนแก่สังคมให้ได้เห็นโทษของการกระทำความผิดอย่างทันทั่วทั้งที่ ดังนั้นการที่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้

ในมาตรา 75 มีความตอนหนึ่งว่า “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คຸ້ມครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน” จึงมิใช่การบัญญัติเพียงให้อ่านคู่มือหรือหากแต่เป็นภารกิจหลักของรัฐที่จะต้องปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบเพื่อให้การบริการด้านความยุติธรรมแก่ประชาชนมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง มิฉะนั้นแล้วต่อไปสาธารณชนจะแยกไม่ออกเลยว่า การมีกระบวนการยุติธรรมนั้นคือการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจัดการด้วยความรุนแรงนั้นอย่างไร

2.5.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับการคุ้มครองผู้เสียหาย

การที่มีผู้ถูกประทุษร้ายไม่ว่าในทางเนื้อตัว ร่างกายหรือทรัพย์สินก็ตาม ย่อมต้องถือว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐด้วย ในฐานะที่รัฐมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมและป้องกันมิให้เกิดเหตุประทุษร้ายกันนั้น แม้โดยสภาพความเป็นจริงแล้วย่อมเป็นไปได้ที่จะป้องกันมิให้เกิดเหตุประทุษร้ายกันได้ทั้งหมด แต่เมื่อเกิดเหตุขึ้นแล้ว ผู้เสียหายก็ควรจะได้รับความเป็นธรรมและการเยียวยาที่ดีที่สุด โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องคุ้มครองดูแลให้ผู้เสียหายได้รับสิทธินั้นด้วย แต่อย่างไรก็ดีกลับปรากฏว่าในบางกรณีผู้เสียหายกลับถูกซ้ำเติมจากกระบวนการและเจ้าพนักงานของรัฐเสียอีก ไม่ว่าจะโดยการปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนจากครรลองคลองธรรม หรือโดยระบบปฏิบัติตามกฎหมายนั่นเอง เช่น กรณีผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศซึ่งได้รับความบอบช้ำจากการถูกประทุษร้ายทางเพศอยู่แล้ว อาจต้องรู้สึกบอบช้ำมากขึ้นอีกด้วยท่าทีหรือขั้นตอนปฏิบัติที่ซ้ำซากในกระบวนการค้นหาความจริงตามกฎหมาย จนมีผู้เปรียบเทียบว่าต้องถูกข่มขืนซ้ำแล้วซ้ำอีกโดยกระบวนการยุติธรรมเอง นอกจากนี้แม้ในคดีอาญานั้นมีการนำตัวผู้กระทำความผิดไปลงโทษ แต่ผู้เสียหายก็อาจไม่ได้รับการเยียวยาใดๆ จากการดำเนินคดีอาญาหรือการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น เพราะโดยหลักการแล้วผู้เสียหายอาจต้องไปฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกร้อง ค่าเสียหายเอาเองในกรณีต่างๆ ไป ซึ่งก็ไม่แน่นอนว่าจำเลยจะสามารถชดเชยค่าเสียหายนั้นหรือไม่

ดังนั้น การที่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 245 ว่า “บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ บุคคลใดได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือแก่ร่างกายหรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น บุคคลนั้นหรือทายาทย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ” จึงน่าจะเป็นการวางแนวทางให้มีการเอาใจใส่ต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายใน

คดีอาญาอย่างจริงจังมากขึ้น โดยอาจจะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายประการ โดยคำนึงถึงการแสวงหามาตรการที่จะช่วยให้ผู้เสียหายมีความรู้สึกปลอดภัยทั้งในด้านความเป็นอยู่และจิตใจ เช่น ในคดีความผิดทางเพศ ควรมีข้อกำหนดห้ามเผยแพร่ภาพ ชื่อสกุล และถิ่นที่อยู่ของผู้เสียหายต่อสาธารณชนโดยเด็ดขาด และควรปรับปรุงกฎหมายเพื่อลดขั้นตอนการพิสูจน์ความจริงในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาลง ประสานไปกับการจัดหานักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์มาให้ความช่วยเหลือในทางคดีอย่างเป็นทางการเป็นกิจจะลักษณะ เป็นต้น และการสนับสนุนให้มีมาตรการที่จะเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้แสดงความสำนึกผิดและชดใช้เยียวยาแก่ผู้เสียหายในระดับที่จะต้องไม่เป็นการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้กระทำความผิดนั้น ตลอดจนการที่รัฐจะต้องจัดหากองทุนสำหรับช่วยเหลือบรรเทาความเสียหาย ให้แก่ผู้เสียหายในกรณีที่ไม่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายนั้นด้วย

2.5.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับสิทธิของพยานในคดีอาญาที่จะได้รับความคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสม

คดีอาญาเป็นเรื่องของการตรวจสอบให้ได้ความจริงอย่างแท้จริง ซึ่งความจริงจะปรากฏอย่างเป็นที่ยอมรับกันได้ก็โดยการพิสูจน์และยืนยันด้วยพยานหลักฐาน พยานในคดีอาญาจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการไขความจริงให้ปรากฏในคดีอาญานั้น อันเป็นประโยชน์ต่อการจะนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษและคุ้มครองผู้บริโภคให้มีถูกปรักปรำว่ากระทำความผิดซึ่งพยานนอกจากจะต้องเสียสละเวลาเพื่อมาเป็นพยานแล้วยังต้องรับผิดชอบในคำให้การหรือคำเบิกความของตนด้วย และในบางกรณีพยานบางรายก็ประสบกับปัญหาการที่ไม่สามารถสื่อสารหรือถ่ายทอดเรื่องราวที่ตนพอจะระลึกได้หรืออาจจะระลึกได้ไม่ชัดเจน ก็อาจต้องพบกับท่าทีหรือการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมจากผู้มีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมนั้นอีก ทั้งนี้ยังไม่นับรวมปัญหาการถูกข่มขู่หรือคุกคามจากเหตุที่มาเป็นพยานในคดีอาญานั้นอีกต่างหาก ดังนั้น ในหลายๆ ประเทศที่พัฒนาแล้วจึงมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำที่กระบวนการยุติธรรมจะต้องให้ความคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพยานในคดีอาญา โดยคำนึงถึงทั้งด้านความปลอดภัยและความรู้สึกที่ดีของพยานในการทำหน้าที่เป็นพยานนั้น

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 244 ว่า “บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสมและค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ซึ่งแม้จะเป็นหลักการกว้างๆ ที่ต้องอาศัยวิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องมารองรับในรายละเอียด และอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรที่มีอยู่ในระบบอย่างขนานใหญ่ก็ตาม แต่การบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญก็จะเป็น

มาตรฐานให้เกิดการอ้างอิงเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยหากมีการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมต่อพยานในคดีอาญาที่ต้องถือว่าเป็นการปฏิบัติที่ผิดต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังจะเป็นแนวทางกำหนดการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศประการหนึ่งด้วย เพราะรูปธรรมในการคุ้มครองและการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพยานในคดีอาญาจะเป็นมาตรวัดระดับความเจริญของกระบวนการยุติธรรมต่อไป

2.5.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไม่มีความผิด

แม้หลักการสากลที่ว่าในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญายังมีได้เป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแสดงว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง จะเป็นหลักการอันเป็นที่ยอมรับกันว่าถูกต้องตามหลักวิชาและเป็นหน้าที่ของกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องเคารพต่อหลักการนี้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกลับปรากฏว่ามีการกระทำในทาง ตรงกันข้าม เช่น การนำตัวผู้ต้องหาไปประกอบการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือนำไปแสดงท่า ทำแผนประทุษกรรมในลักษณะที่ไม่แตกต่างจากการประจานกัน ตลอดจนการออกข่าวขึ้นนำ สาธารณชนให้คล้อยตามว่าผู้ที่จะถูกจับกุมเป็นคนร้ายที่แท้จริง ซึ่งสาธารณชนเองก็อาจทราบความจริงหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงแต่ก็ถูกกระแสชักจูงให้เชื่อไปแล้วว่าผู้นั้นกระทำความผิดจริงตามที่ผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งแม้ว่าภายหลังหากมีการพิสูจน์ความจริงกันแล้ว ศาลพิพากษายกฟ้อง ผู้ที่ถูกกล่าวหาแม้ความจริงอาจมิได้กระทำความผิดก็ต้องตกอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากคนที่ศาลพิพากษาว่ากระทำความผิด เพราะต้องได้รับผลเลวร้ายไปแล้วในระหว่างที่ถูกดำเนินคดี เช่น ต้องเสียชื่อเสียง หรืออาจถูกคุมขังในระหว่างที่ถูกดำเนินคดีอยู่นั้น ซึ่งไม่มีสิ่งใดจะมาเยียวยาให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้อย่างแท้จริง ทางปฏิบัติที่คลาดเคลื่อนต่อครรลองคลองธรรมดังกล่าว เมื่อมีการกระทำจนเป็นปกติวิสัยก็พลอยขยายผลให้เห็นการใช้วิธีอันมิชอบด้วยกฎหมายในการสอบสวนไปจนถึงการวิสามัญฆาตกรรมหรือประหารชีวิตนอกกระบวนการกฎหมายเสียเอง กลายเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมไปด้วย โดยที่สาธารณชนอาจมองไม่รอบด้านว่าวิธีการอันมิชอบด้วยกฎหมายนั้น แม้จะใช้เพื่อปราบปรามอาชญากรรมก็อาจยังเป็นช่องทางให้เกิดอาชญากรรมรูปแบบอื่นที่เกิดจากความฉ้อฉลของเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติการณ์นั้นเองอันอาจส่งผลเลวร้ายยิ่งกว่าอาชญากรรมทั่วไปเสียอีก

ดังนั้น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 33 วรรคสองที่ว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” จึงเป็นบทกำหนดกรอบให้เกิดความชัดเจนขึ้นต่อแนว

ปฏิบัติที่ถูกต้องสำหรับเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกล่าวหาซึ่งกว่าการประสาสัมพันธผลงานของตนเอง โดยต้องทำความเข้าใจว่าการจะดำเนินคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริงนั้น ต้องพัฒนาการค้นหาคำความจริงด้วยพยานหลักฐานอันเป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งจะเป็นปัจจัยย้อนกลับให้กระบวนการดำเนินคดีมีมาตรฐานและเชื่อถือได้ทั้งระบบ มิใช่ด้วยการลงโทษเสียเองโดยเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่เพียงค้นหาคำความจริง

2.5.5 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับการจับกุมคุมขัง

การที่บุคคลคนหนึ่งถูกจับกุมคุมขังย่อมต้องสูญเสียอิสรภาพในระยะเวลาหนึ่งและเสียหายต่อชื่อเสียงอันประเมินค่ามิได้ ในสังคมที่พัฒนาแล้ว จึงต้องมีมาตรการกั้นกรงและตรวจสอบการที่เจ้าพนักงานของรัฐจะใช้อำนาจจับกุมคุมขังประชาชน และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็ได้กำหนดว่าในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใดจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ และการออกหมายดังกล่าวจะออกได้ต่อเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น (มาตรา 237)

หลักการดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้น ผู้ใหญ่เป็นผู้ออกหมายจับนั้น ไปเป็นให้ศาลเป็นผู้ออกหมายจับ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อความยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพราะมีศาลซึ่งมีความเป็นกลางและอยู่ต่างองค์กรกันกับเจ้าพนักงานผู้จับกุมทำหน้าที่กั้นกรงและตรวจสอบความชอบธรรมก่อน แต่อย่างไรก็ดีในส่วนนี้ตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้จะต้องมีกฎหมายออกมารองรับในรายละเอียดอีกชั้นหนึ่งก่อน ในระหว่างของการรอคอยกฎหมายนี้ จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้เกิดมาตรฐานใหม่อย่างดีที่สุดสำหรับการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอันต้องประสานไปกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

2.5.6 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับการค้นในที่รโหฐาน

โดยหลักการที่ชอบธรรมแล้ว ที่รโหฐานอันได้แก่บ้านพักที่อยู่อาศัยนั้นย่อมเป็นสิทธิส่วนบุคคลของผู้เป็นเจ้าของและผู้มีสิทธิอยู่อาศัยในบ้านพักที่จะเก็บรักษาทรัพย์สินและกระทำการกิจส่วนตัว โดยบุคคลอื่นไม่มีสิทธิที่จะรุกล้ำเข้าไปรบกวนโดยไม่ได้รับอนุญาต ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานของรัฐจะใช้อำนาจหน้าที่เข้าไปตรวจค้นในที่รโหฐานของบุคคลใดได้จะต้องอาศัย

อำนาจตามกฎหมาย และต้องถือว่าอำนาจดังกล่าวเป็นเพียงข้อยกเว้นซึ่งจะต้องใช้อย่างจำกัดและเคร่งครัดในทางที่จะต้องรบกวนสิทธิส่วนบุคคลให้น้อยที่สุดโดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้นย่อมมุ่งหมายให้การค้นในทึรโหลานจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อจะพบหลักฐานในการกระทำความผิดหรือบุคคลผู้กระทำความผิด หรือเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด อันเป็นกรณี que เห็นได้ว่าประโยชน์ของสาธารณะที่จะได้รับจากการตรวจค้นมีน้ำหนักมากกว่าอย่างย่ง เมื่อเทียบกับสิทธิส่วนบุคคลที่จะอยู่อย่างสงบสุขในทึรโหลานนั้น ทั้งนี้เหตุจำเป็นดังกล่าวจะต้องมีพยานหลักฐานเบื้องต้นพอสมควรที่จะยืนยันได้ว่าการค้นในทึรโหลานดังกล่าวเป็นหนทางเดียวที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายโดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงไปใช้วิธีการอื่นที่อาจรบกวนความสงบสุขน้อยกว่า ซึ่งย่อมมีความหมายด้วยว่าการค้นในทึรโหลานจะต้องมิใช่การกระทำในลักษณะตามใจชอบ การแสดงอำนาจ การเรียกเก็บส่วย หรือการลู่มั่วอย่างเพียงเพื่อไว้ว่าอาจจะได้ผล

ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 238 บัญญัติว่า “ในคดีอาญาการค้นในทึรโหลานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” จึงเป็นการวางมาตรการการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการตรวจค้นทึรโหลานนี้ใหม่ โดยเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่กฎหมายกำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่สามารถออกหมายค้นได้เองไปเป็นให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่เป็นกลาง ทำหน้าที่เป็นผู้ก่่นกรองโดยตรวจสอบพยานหลักฐานและเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องตรวจค้นทึรโหลานนั้น อันสอดคล้องกับหลักการสากลที่ใช้กันอยู่ในนานาอารยประเทศ และเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมิให้เจ้าพนักงานของรัฐรบกวนสิทธิโดยมิชอบ แม้มาตรการตามรัฐธรรมนูญใหม่ดังกล่าวได้มีผู้ท้วงติงว่าจะทำให้เจ้าพนักงานประสบความยากลำบากมากขึ้นการปฏิบัติหน้าที่เพราะต้องเตรียมพยานหลักฐานเสียก่อนจึงจะได้รับอนุมัติจากศาลให้ตรวจค้นในทึรโหลานได้ ซึ่งก็เห็นจะต้องทำความเข้าใจด้วยเหตุผลว่าความยากลำบากในการทำงานของเจ้าพนักงาน แม้เป็นเรื่องที่ควรได้รับความเห็นใจ แต่ก็เพียงความลำบากจากความไม่ชินที่จะต้องถูกตรวจสอบได้เท่านั้น มิใช่เรื่องพ้นวิสัยที่จะปฏิบัติงานได้แต่อย่างใด ซึ่งเมื่อชั่งน้ำหนักเทียบระหว่างความสะดวกของเจ้าพนักงานกับความถูกต้องชอบธรรมที่ประชาชนจะพึงได้รับการคุ้มครองสิทธิแล้ว ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่าสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีความหมายสำคัญยิ่งกว่า เพราะการมีเจ้าพนักงานของรัฐก็เพื่อตอบสนองสิทธิประโยชน์ของประชาชนนั่นเอง

2.5.7 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับคำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยใน คดีอาญา

การที่บุคคลใดตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาอันได้แก่ ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามีได้หมายความว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดเสมอไป และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 33 ว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

ดังนั้น ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจึงควรจะต้องมีอิสรภาพที่จะต่อสู้คดีได้เต็มที่ภายในวิถีทางที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งรวมถึงอิสรภาพที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามปกติในระหว่างที่ยังต่อสู้คดีนั้นด้วย เพียงแต่จะต้องมารายงานตัวต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลแล้วแต่กรณีของชั้นตอนทางคดีตามกำหนดเพื่อรับทราบกระบวนการพิจารณาหรือเพื่อให้การตามกฎหมายการเอาตัวผู้ถูกกล่าวหาไว้ในอำนาจรัฐในระหว่างการดำเนินคดีจึงควรถือเป็นเพียงข้อยกเว้นที่จะใช้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันได้แก่ มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะก่อเหตุอันตรายประการอื่น หรือมีเหตุจำเป็นอันเนื่องมาจากความร้ายแรงแห่งคดีตามที่ กฎหมายกำหนด โดยทุกกรณีจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิด แต่ปรากฏในทางปฏิบัติว่า เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมจำนวนไม่น้อยที่มีทัศนคติไปในทางที่ว่า การเอาตัวผู้ถูกกล่าวหาไว้ในอำนาจรัฐเป็นหลักที่ต้องปฏิบัติซึ่งในบางกรณีก็เลยเถิดไปถึงการควบคุมตัวไว้ก่อนแล้วค่อยไปแสวงหาพยานหลักฐานทีหลัง หากหาพยานหลักฐานไม่ได้ก็ค่อยปล่อยตัวไป และในส่วนของ การปล่อยชั่วคราวหรือการอนุญาตให้ประกันตัวนั้นก็กลับกลายเป็นเพียงข้อยกเว้นจนถึงกับในบางครั้งก็มีการเรียกหลักประกันจนเกินสมควร ทำให้คนยากจนที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้รับความเดือดร้อนหรืออาจต้องตกเป็นเหยื่อของผู้มีอาชีพแสวงหาผลประโยชน์จากการประกันอีกทั้งในกรณีที่ไม่อนุญาตให้ประกันหรือมีการพิจารณาคำขอประกันอย่างล่าช้าก็ไม่มีเหตุผลให้เข้าใจได้ว่าเป็นเพราะเหตุใด จึงกลายเป็นเรื่องแล้วแต่ดุลยพินิจของ เจ้าพนักงานโดยหาหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนมิได้

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้ในมาตรา 239 วรรคแรกว่า “คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็วและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว...” จึงเป็นการวางครรลองให้เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้องตระหนักว่าการพิจารณาคำขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เป็นการให้บริการที่สำคัญอย่างหนึ่งของรัฐในด้านความยุติธรรม

และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีเหตุผลตามหลักเกณฑ์รองรับไม่ว่าจะอนุญาตหรือไม่ให้ประกันตัวก็ตาม อันจะเป็นมาตรฐานให้การใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมไม่เบี่ยงเบนไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเพื่อป้องกันมิให้การใช้ดุลยพินิจตามกฎหมายกลายเป็นเรื่องตามแต่อำเภอใจ

2.5.8 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยใน คดีอาญาที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐในการจัดหาทนายความให้

แม้ว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้ผู้ต้องหาสิทธิพบและปรึกษาหารือกับทนายความ อันทำให้มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายในชั้นสอบสวนก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องที่ผู้ต้องหาต้องติดต่อหาทนายความเอง พนักงานสอบสวนไม่มีหน้าที่จัดหาทนายความให้ ผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจนจำนวนมากจึงมักไม่มีทนายความช่วยเหลือในชั้นสอบสวน ส่วนในชั้นพิจารณาของศาล แม้กฎหมายได้กำหนดให้ศาลต้องแต่งตั้งทนายความให้แก่จำเลยในคดีอาญานั้นในหลายกรณี โดยเฉพาะกรณีที่จำเลยไม่มีทนายความและประสงค์จะให้ศาลแต่งตั้งทนายความให้ ซึ่งทางปฏิบัติ ศาลจะมีหนังสือขอแรงไปยังทนายความที่จดทะเบียนว่าความในจังหวัดนั้นๆ ให้รับเป็นทนายความให้แก่จำเลยเป็นคดีๆ ไป แต่โดยเหตุที่ทนายความก็เป็นวิชาชีพอิสระอย่างหนึ่งที่เป็นต้องอาศัยการยังชีพจากการว่าจ้างของลูกค้า จึงเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ทนายความโดยทั่วไปย่อมมีความพึงพอใจกับการรับว่าความคดีแพ่ง หรือหากเป็นคดีอาญาก็อาจจะต้องเป็นลูกค้าที่มีฐานะทางการเงินพอที่จะจ่ายค่าว่าความในจำนวนพอสมควรได้ ดังนั้น หากเป็นคนที่ไม่สามารถจัดหาทนายความได้เองจะต้องขอให้ศาลแต่งตั้งทนายความให้แล้ว ก็มักจะไม่มีเงินว่าจ้างทนายความที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ ประกอบกับเงินค่าใช้จ่ายที่รัฐกำหนดให้ศาลอนุญาตให้ทนายความที่ศาลขอแรงและแต่งตั้งให้จำเลยดังกล่าวก็ไม่มากนัก อันอาจมีส่วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการต่อสู้คดีของจำเลยที่มีฐานะยากจนนั้นได้ในบางกรณี จึงมีแนวคิดที่เคยมีการเสนอจากบางมุมมองว่าน่าจะมีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญานั้น โดยเฉพาะ โดยทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ไปจนถึงในชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งควรจะต้องมีกฎหมายออกมารองรับและอาจให้เรียกผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวในชื่อเรียกใหม่ว่า “ผู้ช่วยเหลือทางกฎหมายในคดีอาญา” ซึ่งก็จำเป็นที่จะต้องจัดให้มีสถานภาพและการจัดฝึกอบรมเป็นพิเศษจากทนายความทั่วไป เพื่อให้การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ถูกกล่าวหาในคดีอาญามีระบบที่เป็นกิจจะลักษณะตั้งแต่ในช่วงแรกของคดี อันจะส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมและความเสมอภาคกันตามกฎหมายอย่างจริงจังมากขึ้น

ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 242 วรรคแรกว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐด้วยการจัดหา ทุนความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทุนความได้ รัฐต้อง ให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทุนความให้โดยเร็ว” จึงเป็นการเปิดทางให้มีการผลักดัน กฎหมายที่ เกี่ยวข้องเพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในประเด็นดังกล่าวและอาจมีส่วนสร้างมิติใหม่ให้กับ กระบวนการยุติธรรมของไทยต่อไปในอนาคต

2.5.9 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กับปัญหากรณีบุคคลถูกดำเนิน คดีอาญาโดยที่มิได้กระทำความผิด

การดำเนินคดีอาญาเป็นการนำตัวผู้กระทำความผิดไปลงโทษหรือปรับปรุงแก้ไขให้ เหมาะสมตามกฎหมาย อันกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคล จึงจำเป็น จะต้องระมัดระวังอย่างยิ่งมิให้ดำเนินคดีผิดคนหรือดำเนินคดีกับผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิด

การดำเนินคดีอาญากับผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดนั้น แม้ว่าผลสุดท้ายของคดีศาลพิพากษา ว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่ผลร้ายก็ได้เกิดขึ้นแก่จำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาไปแล้ว เพราะอาจถูกคุมขังในระหว่างเวลาที่ถูกดำเนินคดี อีกทั้งต้องเสียหายในทางชื่อเสียงและสิทธิ ประโยชน์หลายประการอันทำให้ในบางกรณี ผู้ที่ถูกดำเนินคดีอาญาโดยที่มิได้กระทำความผิดนั้น ได้รับผลแห่งชีวิตไม่แตกต่างกับผู้ที่ถูกพิพากษาลงโทษว่ากระทำความผิดเพราะต้องได้รับความ เดือดร้อนไปแล้วในระหว่างเวลาก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดนั้น

ด้วยเหตุนี้กระบวนการยุติธรรมที่ได้มาตรฐานจึงต้องวางมาตรการป้องกันมิให้มีการ ดำเนินคดีอาญากับผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิด โดยจะต้องมีการตรวจสอบพยานหลักฐานให้แจ้งชัดใน ทุกระดับก่อนจะมีการดำเนินคดีอีกทั้งเมื่อมีการดำเนินคดีแล้ว จะต้องมีการพิจารณาตัวอย่าง รวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็จะต้องมีการชดเชยและเยียวยาในกรณีที่ เกิดความผิดพลาดในการดำเนินคดีอาญานั้น ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 246 ได้บัญญัติว่า “บุคคลใดตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี หากปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำ ความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายตามสมควร ตลอดจนบรรดาสีทธิที่เสียไปเพราะการนั้นคืน ทั้งนี้ ตามเงื่อนไขและ วิธีการที่ กฎหมายบัญญัติ”

การกำหนดให้บุคคลผู้ถูกดำเนินคดีอาญาโดยที่มิได้กระทำความผิดมีสิทธิได้รับค่า ทดแทนและค่าใช้จ่ายตลอดจนได้รับคืนสิทธิที่เคยเสียไปเพราะถูกดำเนินคดีอาญาดังกล่าวนั้น เป็น

หลักการของกฎหมายใหม่ที่แม้เป็นการเยียวยาที่ปลายทางแต่ก็จะมีใช้การแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ เพราะจะเป็นมาตรการที่ช่วยกระตุ้นให้เจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมมีความระมัดระวังมากขึ้นในการดำเนินคดีอาญา อันจะเป็นปัจจัยย้อนกลับมาเสริมระบบการจัดการขั้นพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการตรวจสอบพยานหลักฐานให้ได้ความจริงอย่างแข็งขันก่อนที่จะดำเนินคดี

2.6 เอกสาร บทความ บทวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง

เนชั่นสุดสัปดาห์ (2546) ได้ให้ความเห็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้นของตำรวจว่า คดีฆาตกรรม เซอร์รี่ แอน ดันแคน นักเรียนสาวลูกครึ่งไทย-อังกฤษ เมื่อ 17 ปีที่แล้ว กลับมา ตอกย้ำถึงความไร้ประสิทธิภาพของกิจการตำรวจในอดีต และยิ่งกว่านั้นยังทำให้คนเห็นชัดขึ้นไปว่า ความไร้ประสิทธิภาพนั้น มิได้เกิดขึ้นจากความผิดพลาดของผู้ปฏิบัติแต่เพียงเท่านั้น แต่เกิดขึ้นจาก “วิธีคิด” ของข้าราชการตำรวจเลยทีเดียว หากจะเหมาะได้ว่าผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นตัวแทนของตำรวจทั้งหมด

เมื่อ 17 ปีที่แล้ว ชุดพนักงานสอบสวนที่มี พ.ต.อ.มงคล ศรีโพธิ์ เป็นผู้รับผิดชอบคดีจับกุม กระแสร์ พลายกลุ่ม วินัยหรือแจ๊ค ชัยพานิช เศรษฐีแฟนหนุ่มของเซอร์รี่ แอน ดันแคน พร้อมกับเพื่อนร่วมฆาตกรรม คือ รุ่งเฉลิม กนกชวาลชัย, พิทักษ์ คำชาย และ ธวัช กิจประยูร ในข้อหาฆ่า และสคบคิดกันฆ่า เซอร์รี่ แอน และถูกอัยการจังหวัดสมุทรปราการ ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ เชื่อว่า พวกจำเลยทำผิดจริง จึงพิพากษาให้ประหารชีวิต ต้องติดคุก และสูญเสียอิสรภาพอยู่นานกว่า 10 ปี ในระหว่างรอฎีกา แต่ระหว่างนั้น วินัย แฟนหนุ่มของเซอร์รี่ แอน ก็เข้าร้องเรียนกับกรมตำรวจว่าการจับผู้ต้องหาทั้งหมดเกิดจากการสร้างพยานหลักฐานเท็จ ทำให้กรมตำรวจต้องตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบสวนข้อเท็จจริง และพบในที่สุดว่า พ.ต.อ.มงคล ศรีโพธิ์ อดีตหัวหน้าชุดพนักงานสอบสวนได้จ้าง ประเมิน โภชพลัด คนขับรถสามล้อรับจ้าง เพื่อมาเป็นประจักษ์พยาน “เบิกความเท็จ” ต่อศาล

คณะกรรมการสอบสวนทางวินัยซึ่งชี้ความผิด พ.ต.อ.มงคล ศรีโพธิ์ จากเหตุประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง และมีมติให้ไล่ออกราชการ ส่วนการต่อสู้คดีของแพะในชั้นศาลฎีกา ศาลได้กลับคำพิพากษาให้ยกฟ้องพวกจำเลยทั้งหมด กลายเป็นว่ากว่า 10 ปี ต้องติดคุกโดยไร้ความผิด ต้องอยู่กับความรู้สึกถูกกลั่นแกล้งและได้รับความไม่เป็นธรรม ที่สำคัญความรู้สึกถูกกลั่นแกล้งนั้น มิได้มาจากบุคคล หากแต่เป็นจากระบบและสังคม ความรู้สึกเยี่ยงนี้จึงไม่ต้องแปลกใจที่จะมีผู้เสียชีวิตระหว่างอยู่ในคุกไปถึง 2 ราย คือ รุ่งเฉลิม และ พิทักษ์ และนำความเจ็บปวดอย่างยากจะเยียวยาให้กับ “แพะ” ครอบครัวยุค และสังคม ที่สำคัญไปกว่านั้น เมื่อมีการรื้อคดีนี้อีกครั้ง ในที่สุดก็สามารถ

จับกุมผู้บงการและผู้กระทำผิดตัวจริง นั่นคือ น.ส.สุวิบูลย์ หรือ กุ้ง พัฒน์พงศ์พานิช เศรษฐินีและอดีตเจ้าแม่พัฒนาพงษ์ กับพวกอีก 2 คน โดยเหตุจูงใจมาจากความหึงหวง วินัยหรือแจ๊ค ชัยพานิช เลี้ยงเจ้าของคอนโดมิเนียมที่ปั่นใจไปมีสัมพันธ์ลึกซึ้งกับเชอริ แอน ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ประหารชีวิต น.ส.กุ้ง มีเพียงพวกอีก 2 คน ที่เป็นผู้ลงมือสังหาร ศาลพิพากษาให้ประหารชีวิตและจำคุกตลอดชีวิต

เมื่อคนผิดตัวจริงปรากฏความชัดเจนในความเป็นแพะอย่างรู้ข้อกังขา ก็ปรากฏขึ้นด้วยนั้นนำมาสู่การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งของแพะ ซึ่งศาลแพ่งได้พิพากษาให้กรมตำรวจซึ่งปัจจุบันคือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจ่ายเงินทดแทนให้กับผู้เสียหายเป็นเงินทั้งสิ้น 26,038,000 บาท พร้อมดอกเบี้ย 7.5 เปอร์เซ็นต์ต่อปี โดยให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติไปเรียกเก็บจากพ.ต.อ.มงคลศรีโพธิ์ หัวหน้าชุดสอบสวนในครั้งนั้น

ผลจากการตัดสินของศาลแพ่ง ทำให้คดีนี้กลายเป็นคดีประวัติศาสตร์ที่จะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปอย่างมีต้องสงสัย เพราะจะกลายเป็นบรรทัดฐานให้ตำรวจผู้รับผิดชอบคดีต้องรับผิดชอบค่าเสียหายหากพิสูจน์ได้ว่ามีการจับผิดตัว

เนชั่นสุดสัปดาห์ (2546) คดีการเสียชีวิตปริศนาของ ห้างทอง ธรรมวัฒน์ะ อดีต ส.ส. กรุงเทพมหานคร พรรคประชากรไทย เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2542 ภายในคฤหาสน์หรูของ นภดล ธรรมวัฒน์ะ น้องชายคนที่ 4 ของตระกูลธรรมวัฒน์ะ เป็นเรื่องที่คาใจคนทั่วไปมานานเท่าๆ กับที่พนักงานสอบสวนได้สรุปว่าคดีนี้เป็นกรณีฆาตกรรมเมื่อกว่า 4 ปีก่อน และคนที่ คาใจเรื่องนี้มิได้มีเพียงคนไทยส่วนใหญ่ แต่ยังรวมไปถึงพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และพ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ อยู่ด้วย

หลังเอเดรียน แม็กทิว ทอนตัน ลินา คอรั Bsc.D.Phil วิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์อาวุโส ประจำมหาวิทยาลัยสเตรซไคลด์ ส่งผลตรวจสภาพถ่ายการเสียชีวิตของห้างทอง ธรรมวัฒน์ะ อดีต ส.ส. กรุงเทพมหานคร โดยระบุว่ามิใช่การฆาตกรรม ถึงมือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์และญาติห้างทอง และปรากฏในหนังสือมวลชน ก้าวแรกสู่การค้นหาความจริงการเสียชีวิตของห้างทอง และการปฏิรูปการสอบสวนคดีในระบบยุติธรรมไทยก็เริ่มต้นขึ้น การเปิดประเด็นและข้อสมมติฐานใหม่ที่ไม่ใช่การฆาตกรรมแต่เป็น “ฆาตกรรม” ก็เป็นแว่นอันใหม่ที่ใช้มองการเสียชีวิตปริศนาของห้างทองเป็นแว่นที่มีกระจกใสแวววาวและมองผ่านด้วยตาอันแหลมคมที่เทียบพร้อมด้วยความน่าเชื่อถือ ใหม่ สด ของจากการปฏิรูประบอบราชการเมื่อปีที่ผ่านมานับตั้งแต่ พ.ต.ท.ทักษิณ หมอคุณหญิงพรทิพย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ทำทาบกับแว่นเก่ามัวชัว จากระบบเก่าที่หมดพลังความน่าเชื่อถือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

วันที่ 25 กันยายน 2546 ศพ ห้างทอง ชรรวมวัฒนะ ที่เช่อยู่ในน้ำยาฟอร์มาลินเคลื่อนจากวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน สู่วิทยาศาสตร์ ศูนย์รังสิต เพื่อผ่าพิสูจน์อีกครั้งโดย “หมอพรทิพย์” ท่ามกลางการติดตามและการขอเข้าร่วมจากพนักงานสอบสวนกองปราบปราม และการแถลงกดดันการรื้อคดีนี้อย่างหนักหน่วง พร้อมกันนั้นได้ตั้งทีมจากตำรวจนครบาลร่วมกับกองปราบปรามเพื่อร่วมกันสืบสวนคดีนี้ และเปิดเผยด้วยการสอบสวนคดีนี้ได้ทำมาอย่างต่อเนื่องใน 1 ปีที่ผ่านมาอยู่แล้ว ไม่ต้องสงสัยเลยว่าทีมที่รื้อคดีนี้ใหม่จะต้องเผชิญกับแรงกดดันจากชุดสอบสวนเก่า ซึ่งหมายถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติอย่างไม่ต้องสงสัย

อย่างไรก็ตาม วันถัดมารายงานผลการพิสูจน์ศพของหมอพรทิพย์ก็ส่งถึงมือของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี พร้อมด้วยแถลงของหมอพรทิพย์ รายงานผลการชันสูตรศพ ซึ่งชี้ชัดว่าไม่ใช่การฆ่าตัวตาย แต่มีประเด็นทางวิทยาศาสตร์ที่น่าเชื่อว่าเป็นคดีฆาตกรรม โดยมีประเด็นสงสัยมาจากเรื่องของวิถีกระสุน สภาพศพที่ไม่น่าจะเสียชีวิตทันที และหลักฐานสภาพของอาหารที่พอจะบอกร่องรอยเวลาตาย ที่สำคัญที่สุดคือ คราบเลือดซึ่งอ้างการพิสูจน์ของ ดร.เอเดรียน บ่งบอกถึงทำยั้งปืน แนวกระสุน วันเดียวกันนั่นเอง นายกรัฐมนตรี ก็มีคำสั่งโอนสำนวนคดีและหลักฐานในคดีที่เคยสรุปว่าเป็นการฆ่าตัวตายมาให้คณะกรรมการสอบสวนพิเศษดำเนินการแทนทั้งหมดในทันที พร้อมกับตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิเศษสามคดีและลงนามในวันต่อมา ให้มานิตย์ สุชาพร รองปลัดกระทรวงยุติธรรม กำกับดูแล กรมสอบสวนคดีพิเศษ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นประธานกรรมการ พล.ต.ต.โกสินทร์ หินเชาว์ ผู้บังคับการกองปราบปราม เป็นรองประธานกรรมการ คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พึงดิษฐ์ รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรรมการ และพ.ต.อ.วินัย ทองสอง รองผู้บังคับการกองปราบปราม เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ ตรวจสอบ สืบสวน และสอบสวน กรณีการเสียชีวิตของนายห้างทอง ชรรวมวัฒนะ มีอำนาจเชิญผู้เกี่ยวข้องมาให้ความเห็นหรือชี้แจงข้อเท็จจริง และขอให้ส่งข้อมูล เอกสาร หรือวัตถุใดๆ ต่อคณะกรรมการ และขอให้หน่วยงานของรัฐเกี่ยวข้องปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติใดๆ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งนี้ สามารถแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือชุดปฏิบัติการ เพื่อช่วยเหลือคณะกรรมการดำเนินการตามความจำเป็น และในกรณีที่มีปัญหาหรืออุปสรรคที่ไม่อาจดำเนินการเองได้ หรือเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ สมควรได้รับคำวินิจฉัยหรือแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้เสนอเรื่องเพื่อมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งต่อไป นอกจากนี้ให้ประธานกรรมการรายงานผลการดำเนินการให้ทราบเป็นระยะๆ ด้วย ซึ่งเป็นการให้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี และแน่นอนมีความระแวงระวังการแทรกแซงจากชุดสอบสวนคดีเดิมอย่างเห็นได้ชัดด้วย

หลังการรื้อคดีนี้ไปในทิศทาง “มาตรการ” เท่านั้นเอง สงครามภายในตระกูลธรรม วัฒนธรรมผ่านสื่อที่ระดมลาโหมกันออกมา รายงานข่าวเงินสะพัด 50 ล้านบาท ให้กับคนในวงการตำรวจ พล.ต.ต.จักรทิพย์ กุญชร ณ อยุธยา รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ผู้รับผิดชอบคดี พร้อมด้วย พล.ต.อ.จรศักดิ์ บานสาคร อดีตผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลบางเขนสมัยที่เกิดคดีห้างทอง ได้ ร่วมกันแถลงข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับคดีดังกล่าวและยืนยันว่าการทำคดีที่ผ่านมา ทำด้วยความ สุจริต ทำด้วยความรอบคอบ แต่เมื่อถึงเวลานี้มีหลักฐานอะไรเพิ่มเติมก็ยินดียอมรับมาวิเคราะห์และ มาสอบสวนกันต่อ “ผมชี้แจงครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการต่อต้านอะไร เพียงแต่ชี้แจงเพิ่มเติมว่าการทำงานของ เราถูกต้องโปร่งใส ไม่มีเรื่องของผลประโยชน์” พร้อมกับเสนอตัวให้ตำรวจนครบาลพิทักษ์ คุ้มครองหมอพรทิพย์ หลังจากที่มีข่าวถูกคุกคาม ไม่ว่าจะเป็นการแถลงปกติธรรมดาหรือเพื่อ จุดประสงค์ใด ก็ยากที่จะปฏิเสธแล้วว่า บัดนี้คดีห้างทองกลายเป็นคดีที่ใช้ในการประลองยุทธ์ ระหว่างหน่วยงานยุติธรรมใหม่ คือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ เอฟบีไอ บวก สถาบันนิติ วิทยาศาสตร์ สังกัดกระทรวงยุติธรรม กับหน่วยงาน ยุติธรรมเก่า อันได้แก่ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ

ทีมสอบสวนพิเศษที่ตั้งขึ้นใหม่ ได้วางแนวการทำงาน โดยจะนำสำนวนเดิมของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติเป็นพื้นฐานประกอบเท่านั้น เนื่องจากมีสมมติฐานที่ต่างกัน ทั้งนี้การทำงานแยกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. การตรวจสอบพยานหลักฐานและสำนวนคดีเดิมของห้างทอง มอบหมายให้ พล.ต.อ.วินัย ทองสอง รองผู้บังคับการกองปราบปราม ในฐานะกรรมการและเลขานุการเป็นผู้ รับผิดชอบ โดยจัดตั้งผู้ช่วยเลขานุการอีก 4 คน มาจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ 2 คน และมาจาก กองบังคับการกองปราบปราม 2 คน รวมเป็น 5 คน ทำหน้าที่ในการหาข้อมูล ข้อเท็จจริง และสรุป ข้อมูลในสำนวนหรือพยานหลักฐานที่มีอยู่ทั้งหมด ไม่ว่าสำนวนคดีของพนักงานสอบสวนตำรวจ นครบาล หรือรายงานการสืบสวนของ พล.ต.อ.พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธ์ ผู้กำกับการ 2 กองบังคับการ กองปราบปราม (ที่สำนักงานตำรวจมอบหมายในช่วงปีที่ผ่านมา) เพื่อรายงานให้คณะกรรมการ สอบสวนพิเศษรับทราบก่อนจะหาแนวทางสอบสวนต่อไป

2. การค้นหาสาเหตุการเสียชีวิตเพื่อความชัดเจนของเรื่องมอบหมายให้สถาบันนิติ วิทยาศาสตร์เป็นผู้รับผิดชอบหาสาเหตุการเสียชีวิตให้ชัดเจนมากขึ้น แม้จะได้สรุปว่าสาเหตุการตาย ของนายห้างทองจะเป็นการฆาตกรรมมากกว่าการฆ่าตัวตาย แต่การพิสูจน์ต่างๆ ต้องอาศัย พยานหลักฐานที่ค่อนข้างชัดเจนแน่นอนเพื่อจะได้พิสูจน์กันต่อไปในชั้นศาล

3. การสอบสวนคดีเพิ่มเติมมอบหมายให้ พล.ต.ต. โกสินทร์ หินเชาว์ ผู้บังคับการกอง ปราบปราม ดำเนินการสอบสวนเป็นหลักในคดีนี้

ทั้งนี้ มานิตย์ สุชาพร ในฐานะหัวหน้าทีมได้เปิดเผยแนวทางการสอบสวนในคดีนี้ว่า จะเริ่มตรวจสอบประเด็นต่างๆ ในที่เกิดเหตุรวมถึงที่มาของอาวุธปืน ส่วนพยานผู้เกี่ยวข้องในคดี ต้องตรวจสอบอีกครั้งว่าต้องสอบใครเพิ่มเติมบ้าง และจะทำการสอบปากคำพยานในรูปของ คณะกรรมการอันเป็นการสอบสวนที่แตกต่างจากการสอบสวนคดีที่ผ่านมาที่สำคัญและน่าสนใจก็คือ มานิตย์ สุชาพร ประธานให้ พล.ต.ต.โกสินทร์ หินเชาว์ และ ชาติ เพ็งดิษฐ์ ไปเข้าพบนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี เพื่อขอแนะนำและรับฟังแนวทางในการสอบสวนให้ไปในทิศทางเดียวกัน งานรื้อคดีข้าง ทอนี้ จึงเรียกว่า เป็นงานของนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีโดยตรง เพื่อห้วงทอง เพื่อความจริง ความเป็นธรรม และเพื่อกระบวนการยุติธรรมใหม่

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อมร จันทรมบูรณ์ (2526) ได้กล่าวเกี่ยวกับอำนาจการสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยไว้ว่า ขบวนการยุติธรรมทางอาญาเคยเป็นปัญหา มาตั้งแต่สมัยโบราณ การปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายเป็นหน้าที่ของรัฐ และเป็นสิ่งจำเป็นของ สังคม เพราะทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน แต่อำนาจในการปราบปราม ผู้กระทำผิดกฎหมายเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐอาจให้ไปในทางที่ผิดได้โดยง่าย ไม่ ว่า เจ้าพนักงานนั้นจะเป็นตำรวจหรือศาลยุติธรรม

ขบวนการยุติธรรมทางอาญา มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องอยู่ 4 ประการ คือ

- ก) ประชาชน (สิทธิในการร้องทุกข์กล่าวโทษและสิทธิในการฟ้องคดีอาญา)
- ข) ตำรวจกับพนักงานฝ่ายปกครอง (อำนาจสืบสวน สอบสวน ฟ้องคดี)
- ค) อัยการ (อำนาจสอบสวนฟ้องคดี)
- ง) ศาล (อำนาจในการสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง พิจารณาพิพากษา)

คณิต ณ นคร (2528) ได้กล่าวเกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีพิจารณาความอาญาไว้ว่าการ ดำเนินคดีอาญาเดิมที่เคยวนาณาประเทศใช้ระบบไล่สวน การดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้ไม่แยก “หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” และ “หน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี” ออกจากกันให้องค์กรในการ ดำเนินคดีที่ต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ แต่การดำเนินคดีอาญาทั้งหมดตกอยู่ในมือ ของบุคคลหรือองค์กรเดียวคือ ของผู้พิพากษา หรือศาล ในการดำเนินคดีอาญาตามระบบนี้ ผู้ถูก ไล่สวนแทบจะไม่มีสิทธิอะไรเลย

การดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่ใช้ระบบกล่าวหา การดำเนินคดีอาญาที่มีการแก้ไขข้อ บกพร่องของการดำเนินคดีอาญาตามระบบไล่สวนนั่นเอง ฉะนั้นลักษณะสำคัญของการดำเนิน คดีอาญาแบบกล่าวหา ก็คือ การแยก “หน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง” และ “หน้าที่พิจารณาพิพากษา”

ออกจากกันให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่ต่างหากจากกันเป็นผู้ทำหน้าที่ทั้งสองนั้น และยกฐานะของผู้กล่าวหา ผู้ต้องหาหรือจำเลยขึ้นเป็น “ประธานในคดี” การที่นานาประเทศเลิกใช้การดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวนนั้น เพราะเห็นว่า การดำเนินคดีอาญาตามระบบนั้น ผู้พิพากษามีอำนาจมากเกินไป มักมีอคติ ลำเอียง และมักรู้สึกตนว่าเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ปราบปราม เพื่อลดอำนาจของผู้พิพากษาและจัดซื้อหลงผิดดังกล่าว จึงได้มีการตัดอำนาจผู้พิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้องมาให้้องค์กรอีกองค์กรหนึ่งคือ “อัยการ” เป็นผู้ใช้ ส่วนศาลก็คงเหลือแต่อำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นใหม่ เดิมทีเดียวการดำเนินคดีอาญาเป็นเรื่องของเอกชนผู้เสียหาย การดำเนินคดีอาญาเดิมจึงปะปนกับการดำเนินคดีแพ่ง ก่อนที่หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐจะเกิดขึ้น นอกจากจะมีหลักการดำเนินคดีอาญาโดยเอกชนเป็นผู้เสียหายดังกล่าวแล้ว ยังมีหลักการดำเนินคดีอาญาอีกหลักหนึ่งเรียกว่า “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน” (Popularklage) ซึ่งเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศอังกฤษ และใช้อยู่จนทุกวันนี้

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ (2531) พบว่าในกระบวนการยุติธรรมหน่วยงานที่ประสบปัญหาอุปสรรคมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานตำรวจ เพราะประชาชนที่แสดงความพอใจต่อการบริการของตำรวจมีน้อย และเป็นหน่วยงานที่ประชาชนเรียกร้องให้มีการปรับปรุงมากกว่าหน่วยงานอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรม

วรพล พรหมมิกบุตร (2531) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนและเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการออกแบบสอบถามในหนังสือพิมพ์มติชนและข่าวสด โดยมีหัวข้อว่า “มติชนโพลภาพลักษณ์ตำรวจไทยปลายศตวรรษที่ 20” พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ข้อมูลงานวิจัยทำให้ได้บทสรุปและข้อเสนอแนะต่อกรมตำรวจไว้ค่อนข้างชัดเจนว่า “ในสถานการณ์ที่ประชากรมากกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศ เห็นว่ามีปัญหาตำรวจไร้จิตสำนึกจำนวนมาก ตำรวจหย่อนยานประสิทธิภาพในการปราบปราม โจรผู้ร้าย และปัญหาขัดแย้งกันเอง ทำให้ต้องมีการปฏิรูปกรมตำรวจครั้งใหญ่” จากคำตอบแบบสอบถามของประชาชนได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ เงื่อนไข 6 ประการ ที่เป็นดัชนีบ่งชี้ภาพลักษณ์ตำรวจในปัจจุบัน คือ

1. ตำรวจที่ดีต้องไม่วางตัวเหนือประชาชน
2. ตำรวจที่ดีต้องเอาใจจริงเอาใจต่อการบริการประชาชน
3. ตำรวจที่ดีต้องไม่ชอบใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตัว
4. ตำรวจที่ดีต้องมีความรู้ความสามารถเพียงพอ
5. ตำรวจที่ดีต้องเป็นมิตรที่น่าไว้วางใจสำหรับประชาชน

6. ดำรวจเป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ (2533) ได้กล่าวว่า อำนาจในการสอบสวนคดีอาญาเป็นอำนาจที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยตรง ในประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลาย จึงได้มีความพยายามที่จะค้นหาวิธีที่จะควบคุมการใช้อำนาจนี้เพื่อมิให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดในกระบวนการยุติธรรม มีอำนาจเด็ดขาดในการสอบสวนซึ่งอาจนำไปสู่การใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง จึงได้ใช้วิธีการควบคุมอำนาจสอบสวนที่นิยมใช้กันก็คือ หลักการคานกัน (Check and Balance) ของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมโดยมีการกำหนดบทบาทให้หน่วยงานต่างๆ เช่น อัยการ ศาล ได้เข้ามามีส่วนในการควบคุมและตรวจสอบการสอบสวนคดีอาญาของตำรวจในแต่ละขั้นตอนของการสอบสวนเพื่อจะได้เป็นหลักประกันว่า การสอบสวนคดีอาญาจะดำเนินไปด้วยความถูกต้องและเป็นธรรมที่สุด แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาลบปัจจุบันก็มิได้มีการกำหนดให้มีการคานกันระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตามหลักบริหารงานยุติธรรมสากลแต่อย่างใด ทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจอย่างมากในการสอบสวนคดีอาญาโดยปราศจากการควบคุมและตรวจสอบจากหน่วยงานอื่นโดยสิ้นเชิง

ประพงค์ วัฒนสุข (2534) ได้กล่าวถึง แนวทางดำเนินการสอบสวนว่า ควรสรรหาพนักงานสอบสวนให้เพียงพอกับคุณภาพและปริมาณงานของงานสอบสวนคดีอาญา ควรมีการแก้ไขระเบียบข้อบังคับ เพื่อให้การดำเนินงานสอบสวนนั้นง่ายขึ้น ควรให้งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของพนักงานสอบสวนอย่างเต็มที่ และควรมีการฝึกอบรม พัฒนาความรู้ของพนักงานสอบสวนด้วย

สง่า ดวงอัมพร และ ประดิษฐ์ กล้าณรงค์ (2534) ได้กล่าวถึงการสอบสวนคดีอาญาในหัวข้อ คุณลักษณะที่ดีของพนักงานสอบสวนว่า พนักงานสอบสวนที่ดีนั้นควรมีความเฉลียวฉลาด สุขุมรอบคอบ มีความชำนาญในการสอบสวน และมีคุณธรรม

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อศึกษาปัญหาสังคมร่วมมือระหว่างตำรวจกับประชาชน (2534) ได้พบว่า ประชาชนมักจะไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากสาเหตุ 5 ประการคือ

1. ตำรวจ
2. ความผิดหวังในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ
3. ความอ่อนแอของระบบบริหารและบุคลากรชั้นสูงของกรมตำรวจ ทำให้กรมตำรวจไม่อาจต้านกระแสการเมืองได้
4. ทางเศรษฐกิจและสังคม

5. ทิศนคติดั้งเดิมของประชาชนต่อตำรวจ

กมล พลวัน (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพปัญหาของพนักงานสอบสวนจากเอกสารและการสัมภาษณ์ เนื่องจากปัจจุบันนี้ได้พูดถึงปัญหาของพนักงานสอบสวนว่า ได้มีข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่พนักงานสอบสวนขอย้ายไปปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ เป็นจำนวนมากยิ่งไปกว่านั้นได้มีการถกเถียงกันว่า พนักงานสอบสวนมีความพร้อมหรือศักยภาพเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบูรณ์เพียงใดต่อปัญหาดังกล่าว พอจะสรุปถึงสาเหตุที่ทำให้ศักยภาพของพนักงานสอบสวนน้อยลง นั่นคือขอบข่ายงานในหน้าที่รับผิดชอบของพนักงานสอบสวนมีมากเกินไป พนักงานสอบสวนต้องใช้ดุลยพินิจในการสอบสวนคดีอาญา ดุลยพินิจเพื่อบริการแก่ประชาชน ฯลฯ ด้วยเหตุผลที่มีหน้าที่รับผิดชอบมากเกินไป จึงทำให้พนักงานสอบสวนเกิดความเครียดเป็นผลทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานด้อยลง นอกจากนี้ยังมีสาเหตุในเรื่องของการขาดแคลนอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ยานพาหนะ ค่าใช้จ่ายในการสืบสวน ฯลฯ ดังนั้นผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสนใจในเรื่องนี้ และควรศึกษาด้วยความเข้าใจและเห็นใจเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาของพนักงานสอบสวน

สมโภชน์ สนกกน (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทิศนคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมของรัฐที่มีต่อพนักงานสอบสวนในด้านคุณสมบัติที่คาดหวัง และคุณสมบัติที่เป็นจริงในปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมของรัฐในคุณสมบัติของพนักงานสอบสวนสูงกว่าสภาพความเป็นจริงทุกประการ

สรรภัทร ปราบพุดชา (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของพนักงานสอบสวนต่อการดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดเลือกตั้ง พบว่าพนักงานสอบสวนได้รับการสนับสนุนในการดำเนินคดีต่อ ผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งค่อนข้างต่ำ ได้เสนอแนะให้พนักงานสอบสวนควรมีอุดมการณ์ มีความมุ่งมั่นในการดำเนินการด้วยความยุติธรรม รอบคอบ ไม่เห็นแก่อิทธิพลหรือผลประโยชน์ใดๆ

สาธิต เจริญพิภพ (2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสภาวะขวัญในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สภาวะขวัญในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับต่ำไม่ค่อยได้รับความยุติธรรมในการพิจารณาความดีความชอบ รายได้ไม่ค่อยเพียงพอในการเลี้ยงตัวเองและครอบครัว และมีความสัมพันธ์กับการย้ายงานของพนักงานสอบสวน

วีระสิทธิ์ สתרลักษณ์ (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรม พบว่าปัญหาของพนักงานสอบสวนในระบบงานยุติธรรมมีหลายประการพอจะสรุปปัญหาใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1. ในด้านของระบบงานสอบสวนนั้น ได้แก่ ปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐาน และด้านการบริหารงานของตำรวจ

2. ในด้านของระบบอัยการนั้น ได้แก่ ปัญหาด้านความเห็นแย้งของพนักงานอัยการ และปัญหาการกระเบียดที่ไม่สอดคล้องกัน

3. ในด้านของระบบงานศาลนั้น ได้แก่ ปัญหาด้านการเป็นพยานศาล การเบิกความต่อศาล การขออำนาจศาลฝากขัง การขออำนาจศาลออกหมายปล่อยตัวผู้ต้องหา การขอคัดคำพิพากษา และการขอรับสินบนนำจับ

4. ในด้านของระบบราชทัณฑ์นั้น ได้แก่ ปัญหาด้านการประสานการปฏิบัติระหว่างที่ผู้ต้องหาถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ และการประสานการปฏิบัติหลังจากที่ผู้ต้องขังพ้นโทษไปแล้ว

สุรเชษฐ์ โทบุญยานนท์ (2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติของผู้เกี่ยวข้องกับคดีต่อความยุติธรรมในการดำเนินการสอบสวนของตำรวจ ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า

1. กลุ่มประชากรมีทัศนคติในการให้บริการของตำรวจในระดับสูง
2. อาชีพตำรวจน่าเชื่อถือและเป็นที่น่าเชื่อถือของบุคคลทั่วไป
3. ประชาชนเห็นว่าในปัจจุบันมีตำรวจที่ดีมากกว่าตำรวจที่ชอบใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ
4. ตำรวจมีมนุษยสัมพันธ์และมีวาจาไพเราะ อ่อนน้อม ถ่อมตน และมีระเบียบวินัย

5. ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการของตำรวจ

นิติยา พงษ์พานิช(2537) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์พฤติกรรมการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีอำเภอเมืองและอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ลักษณะการบริการแบบไม่คำนึงถึงตัวบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีแนวโน้มไปในทางบวก โดยลักษณะ พฤติกรรมการให้บริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐในเขตอำเภอเมืองและอำเภอฮอด มีความแตกต่างกัน

ชาติรี คงรอด (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน: กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจค่อนข้างไปทางพอใจมากต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน สำหรับการศึกษารื่องความพึงพอใจของประชาชนต่องานในหน้าที่ของพนักงานสอบสวนศึกษากรณีในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ ได้นำความรู้ความคิดต่างๆ มาปรับประยุกต์ดังนี้ ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจต่องานในหน้าที่ของพนักงานสอบสวน โดยที่มีความรู้สึกพอใจ ชอบใจ รู้สึกอุ่นใจ รู้สึกมั่นคงปลอดภัยและมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของพนักงานสอบสวนด้วยความเต็มใจ องค์ประกอบของความพึงพอใจ ได้แก่ ความพึงพอใจในรูปแบบของการทำงาน ได้แก่ ระเบียบ ระบบ วิธีการปฏิบัติงานเทคโนโลยี

ความพึงพอใจในด้านสังคม ได้แก่ ความสัมพันธ์พูดคุยกันที่มีลักษณะสัมพันธ์ภาพที่ดี เหมือนญาติมิตร ความพึงพอใจในด้านกายภาพ ได้แก่ ลักษณะการแต่งกาย

เชวงชัย ชีระกุล (2538) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง อำนาจการสอบสวนและความต้องการคงไว้ซึ่งอำนาจการสอบสวนของตำรวจ เพื่อต้องการทราบถึงทัศนคติประชาชนที่ประกอบอาชีพทางกฎหมายมีต่อพนักงานสอบสวน และการสอบสวนปัจจุบันมีประสิทธิภาพเพียงใด พบว่าอำนาจการสอบสวนที่อยู่กับตำรวจ ประชาชนพอใจไม่ควรแยกจากตำรวจ เพราะจะมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างมาก แต่ยังมีความเห็นว่า มีการทุจริตแสวงหาผลประโยชน์ พนักงานสอบสวนไม่เพียงพอและไม่มีคุณภาพควรปรับปรุง

นิธิวัฒน์ พัฒนถาวร (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติของประชาชนต่อการให้บริการของสถานีตำรวจดีเด่น อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรอำเภอห้วยฉัตร ภาพพจน์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจตลอดจนมีความคาดหวังที่จะได้รับบริการจากเจ้าหน้าที่ตำรวจดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะตัวผู้บริหารสถานีต้องให้ความสนใจ และดำเนินการอย่างจริงจัง

วีระวุฒิ เนียมน้อย (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนกับการจับกุมคนต่างด้าว ผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในด้านการจับกุม การคุมขัง การสอบสวน และการเนรเทศออกนอกประเทศนั้น ผู้ที่ถูกจับพอใจกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ข้อแนะนำ แจ้งสิทธิที่ควรจะได้รับในระหว่างการถูกคุมขังรวมทั้งสิทธิอื่นตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังของ องค์การสหประชาชาติและตามหลักสิทธิมนุษยชน

สมทรัพย์ นำอำนวยการ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของศาลในชั้นพิจารณากับการค้นคว้าความจริงในคดีอาญา พบว่า จุดมุ่งหมายของการดำเนินคดีอาญา คือ การค้นหาความจริงเกี่ยวกับการกระทำที่มีการกล่าวหาว่า บุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำความผิดอาญาและในกรณีที่พบความจริงว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดศาลจะได้ใช้พิจารณามาตรการลงโทษ หรือการแก้ไขเยียวยาที่เหมาะสมได้อย่างถูกต้องต่อไป จากการศึกษาวิธีพิจารณาความอาญาของไทยพบว่าได้มีบทบัญญัติหลายมาตราที่ให้อำนาจศาลในการค้นหาความจริง

ทวีวัฒน์ ธาราจันทร์ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การชดเชยค่าทดแทนโดยรัฐเนื่องจากการคุมขังอัน เกิดจากความผิดพลาดในกระบวนการยุติธรรม พบว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลอย่างถูกต้องมักไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มีผลให้เกิดความผิดพลาดในการพิจารณาคดีได้โดยง่าย รัฐจะต้องรับผิดชอบต่อการผิดพลาดนั้นในลักษณะดังนี้ คือ

ก. ต้องมีการกำหนดเงื่อนไขว่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดความ

เสียหายอย่างร้ายแรงและผู้ถูกดำเนินคดีอาญาที่ได้รับความเสียหายนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์

ข. ให้องค์กรศาลเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณา แก้ไข และวินิจฉัยการชดเชยค่าทดแทน

ค. ค่าทดแทนที่รัฐจะต้องชดเชยให้ผู้นั้นจะครอบคลุม เฉพาะเงินค่าทดแทนให้กับ การสูญเสียเสรีภาพ และการทดแทนให้กับชื่อเสียงที่สูญเสียไป โดยวิธีการประกาศให้สาธารณชน รับทราบ

ง. การร้องขอค่าทดแทนจะต้องมีกำหนดระยะเวลาไว้ซึ่งจะต้องพิจารณาถึง ระยะเวลาที่สมควรต่อไป

ชเนต ซาลี (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการควบคุมการเริ่มต้นคดีของตำรวจ พบว่า การเริ่มต้นดำเนินคดีของตำรวจในฐานะที่เป็นองค์กรแรกในกระบวนการยุติธรรมมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประชาชนกับสังคมและการอำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันกฎหมาย พิจารณาความอาญาให้ตำรวจองค์กรเดียวเท่านั้นที่มีอำนาจเริ่มต้นดำเนินคดีได้โดยปราศจากการตรวจสอบจากองค์กรภายนอก และสามารถดำเนินคดีทำการสอบสวนได้โดยลำพังจนเสร็จการสอบสวน จำเป็นที่ต้องมีมาตรการในการควบคุมตรวจสอบ การใช้ดุลยพินิจดำเนินคดีของตำรวจเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ตำรวจใช้อำนาจในทางมิชอบโดยการควบคุมจากองค์กรตำรวจด้วยกัน และการควบคุมตรวจสอบจากองค์กรภายนอกเพื่อให้เกิดการดูแล และการคานอำนาจกัน ไม่มีองค์กรใดมีอำนาจเด็ดขาด และจะได้นำมาซึ่งความเป็นธรรมในการดำเนินคดี

กิตติ พรหมรัตน์ (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะคดีของประชาชนชาวเชียงใหม่ต่อการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน พบว่า ประชาชนชาวเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีทัศนคติไปในทางไม่ดีต่อการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของไทย โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนทั่วไป ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ และทนายความ ต่างก็มีทัศนคติไปในทางไม่ดีต่อการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของไทย ในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจมีทัศนคติไปในทางที่ดีต่อการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของไทย ในด้านผลกระทบที่ได้รับจากการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนนั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะในเรื่องการปฏิบัติที่ไม่เสมอภาคกับทุกคนของพนักงานสอบสวน

ภัทรวดี อุตภีระ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรอำเภอสันกำแพง เห็นว่ามีระดับคุณภาพไม่สูง และประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรอำเภอสันกำแพงในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับพอใจพอสมควร โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านการจัดการจราจรมาก

ที่สุด และพึงพอใจต่อการให้บริการในด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนน้อยที่สุด

รวิชัย พันธุ์พิกุล (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลภูผิงคราชนิเวศน์ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่เข้ารับการติดต่อกับพนักงานสอบสวนมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลภูผิงคราชนิเวศน์ แต่ก็ยังมีปัญหาอุปสรรคอยู่หลายประการ อาทิเช่น ระเบียบคำสั่ง ข้อบังคับต่างๆ อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ บุคลากรไม่เพียงพอ เป็นต้น

2.8 กรอบแนวคิด

ปัจจัยส่วนบุคคล

เพศ
อายุ
วุฒิการศึกษา
เงินเดือน
สถานภาพการสมรส
สายงาน

จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ. 2544

- การเคารพสิทธิ เสรีภาพของประชาชน
- ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรม
- ความรวดเร็ว โปร่งใส เป็นธรรมในการอำนวยความสะดวก
- เป็นผู้ที่กำลังยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- ปฏิบัติงานด้วยความวิริยะ อุตสาหะ เสียสละ และอดทน
- มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สุภาพอ่อนโยน มีไมตรีจิตเต็มใจให้บริการ
- เป็นผู้หมั่นศึกษาหาความรู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา
- เป็นผู้สำนึกและยึดมั่นในวิชาชีพสอบสวน
- มีความภูมิใจในศักดิ์ศรี
- การกำหนดให้เงินเพิ่มพิเศษตำแหน่งพนักงานสอบสวน
- การให้เงินค่าตอบแทนสำนวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน